

XLVIII. LETNIK

1928

IV. ŠTEVILKA

LJUBLJANSKI ZVON

MESEČNIK ZA KNJIŽEVNOST IN PROSVETO

SERGEJ JESENJIN

B. BORKO

V «Dvanajstoriči», morda najgenijalnejši pesnitvi, kar jih je dalo rusko slovstvo v revolucijskih letih, je dobila revolucija podobo, ki nas uprav presune po svoji preprostosti in veličini. Divji snežni metež zliva nebo in zemljo v tretji element, v neko dinamično stvarnost, ki zameta vsa stara pota in se zdi kakor pošastna zavesa med preteklostjo in bodočnostjo. Kdor je v preteklosti, ne vidi naprej, kdor v bodočnosti, ne vidi nazaj. Le pred vojaki, «ljudmi dejanj», se je metež izkristaliziral, nje vodi čez zamete mističen privid Kristusa. Tako se je elementarnost zjasnila v najvišjo življensko simboliko. Blokova pesnitev razodeva s čudovito plastiko fiziko revolucije mimo njene metafizike. Revolucija je zmerom preobrat k elementarnemu življenju, v kaos, v gospodstvo sredobežnih sil, ki so v svoji sproščenosti prav tako slepe kakor snežni metež. Kadar gre beli vihar čez stepo, se skrij. Bodi na tleh, da te ne zgrabijo vrtinčaste roke. In če kljubuješ metežu, a nimaš zanj dovolj moči? — Tudi socialni metež zahteva od človeka zadosti elementarne sile, da se upre elementom. Gorkij, Blok in dolga vrsta drugih so se notranje zlomili v takem metežu. Sergej Aleksandrovič Jesenjin, čigar duša je bila zložena kakor živ mozaik iz starodavnih pravljič, stepnih linij in barv, bizantskih cerkvenih ornamentov in puškinovske apolinične poezije, je postal žrtev tega, kar je v revoluciji elementarno. Omagal je pod kaosom.

Pantelejmon Romanov ima nekje drobno povestico o brezbožni igralki. Nekdanjo bogato in spodobno damo je vrgla revolucija na dno, v blato in ponižanje. Tu se je njena osebnost nenadoma izpremenila: postala je plesalka s čudovito prikupnimi gibi, ljubljenska proletarske množice, nedosežna v brezbožnih plesih, — v vpadabljanju Kristusove slabosti. Toda ko prihaja ta igralka

domov, je njena prva skrb, da poklekne pred križem in se razjoka pred Zasramovanim.

Kos take duše je bilo v Sergeju Aleksandroviču. Če mislim nanj, se vedno spomnim tudi Koljčova. Oba sta — vsak v svojem času — zapustila mužiški svet in se podala kot pesnika na družabne vrhunce. Poezija v takih primerih izgubi navlako dolgotrajnega ponavljanja in šolske poetike. Verzi imajo preprosto svežost ljudskega izraza. Pesem je res pesem, priroda res priroda, življenje res življenje.

V Jesenjinovi poeziji je mnogo elementarnega kmečkega duha in le-ta verno odseva preprosto občutje lepote v mirnih vaških pejzažih, v skupini brez med njivami, v čredi na pašniku, v zvokih piščalke, v odsevu juter in večerov v reki, v toplem, enostavnem domačem pomenku. Ta kmečka elementarnost je v Jesenjinovi poeziji ljubko prepletena z zlatimi našivi pravoslavni verovanj — ikone z zlatim ozadjem —, razgibana od ritma ljudskih plesov, sladka od melodike narodnih popevk in zvočna od zvonjenja v cerkvah sredi zelenih trat.

Ali preko Jesenjinove elementarnosti je Čas nanizal svoje goste in črne diagrame, verno podobo meteža in njegovih strahotnih tresljajev. In ondi, kjer pesnikova osebna elementarnost blede pod diagrami velike revolucije, se začne drama, na zunaj dokaj neznamna in vsakdanja drama pesnikovega življenja. In njegovo končno pomirjenje z usodo je hkrati popoln osebni poraz. V trenutku obupa odpre poet svojo žilo in zapiše z lastno krvjo klaverni rezultat svoje življenske filozofije:

Smrt v tem življenju ni nova,
kakor ni novo naposled življenje...

Tako je končal «huligan» — so rekli v Moskvi. Kaj neki so rekli v tisti daljni ruski vasi, «vasi črnozemja», ki je nekoč poslala svojega poeta v svet?

Koljčov je umrl star 53 let v svojem bednem Voronežu, jetičen, razočaran trgovec z živino. Jesenjin (rojen leta 1896. v rjazanski guberniji) je umrl tri leta mlajši. Odšel je s sveta kot revolucijski poet, ki je svojo kmečko kamilovko zamenjal z buržujskim cilindrom, svoje kmečke manire s svobodo moskovskega bohema. Življenje Koljčova je bilo tako preprosto kakor njegova pesem. Jesenjinov čas pa ni imel samo drugačnega, bolj dinamičnega pesniškega izraza, ampak tudi drugačen življenski ritem. Temu kmečkemu fantu, ki ni obiskaval višjih šol kot je ljudska šola v domači vasi, je prineslo bivanje v Petrogradu in v Moskvi mnogo izprememb in burnih dogodkov. Ko je prišel nekoliko pred sve-

tovno vojno v Petrograd, se je srečal s pesnikom Nikolajem Kljujevim, bohemom, ki o njem pravi neki življenjepisec, da je «skozenj izpregovorila skitska Rusija». Ta svojevrstni poet, romar, pristaš razkolniške ločine, avtor zbirke «Sosen perezvon», je jel prav takrat obujati skoro slavjanofilsko nastrojenje v poeziji, izrazujoč stare narodne motive s pesniškimi sredstvi simbolizma. Kljujev je postal Jesenjinu učitelj in duševni voditelj. Pozneje se je skušala zanikati superiorna vloga Kljujeva v Jesenjinovem pesniškem dozorevanju, vendar pa nas sama poezija prepričuje, da je prav ta poet skitsko-bizantsko-ruske mistike ubral Jesenjinovo pesniško noto na melodije ruske zemlje. V Gruzinovi zbirki anekdot o Jesenjinu «Jesenjin razgovarivajet o literaturje i izkustvje» (Moskva 1926) beremo zanimivo beležko, da sta se Kljujev in Jesenjin dokončno razšla zaradi Jesenjinovega pijančevanja. A notranji prelom med njima utegne biti še starejši. Jesenjin je po revoluciji zavrgel svoje verze z religioznimi motivi in se je nekaj časa resno trudil, da bi podal v svoji poeziji čisto in svetlo vero v revolucijo. To ga je vrglo na nova pota, dokler se ni po dramatičnem boju s samim seboj, po razkroju lastne osebnosti, jel vračati h Kljujevu.

Jesenjinov pesniški učitelj je bil nadalje Aleksander Blok. Njemu je mladi kmet čital svoje prve verze. Gruzinov beleži, da ga je Blok zlasti uvajal v pesniško tehniko in mu zabičeval, da idealna pesem ne imej več ko 20 vrst. Jesenjin je ostal do smrti prijatelj lepe oblike. Zato tudi ni bil naklonjen futurizmu in ni čislal ljubljenca revolucijske Rusije Majakovskega, ki ne ume pesniške obrti — tehnike verzov. Vesel je bil, če je našel pri njem kak lep, glasovno ubran in slikovit verz. Nekoč je dejal: «V poeziji je treba postopati tako kot dela naše ljudstvo, ko ustvarja pregovore in rekla. Slika bodi konkretna in pesem utilitarna v najboljšem pomenu besede.» Te svoje nazore je obširneje razložil v spisu «Ključni Mariji».

Takšno spoštovanje tega «človeka iz ljudstva» do poezije in do njene formalne popolnosti nas ne bo presenetilo, če uvažujemo, da sta ga Kljujev in Blok uvedla v petrograjske literarne kroge, v ondotni bohemski svet, ki je vneto gojil kulturo literarnih kramljanj in filozofskih prerekanj. Leta 1914. so futuristi, ponašajoč se s pokroviteljstvom Maksima Gorkega, že živahno napadali simboliste. Dokaj odbran krog se je zbral okoli «Religiozno filozofskega društva», ki sta v njem prednjačila D. S. Merežkovskij in njegova žena J. Hipius. V takih gostilniških in zasebnih krožkih, v stanovanjih literatov in urednikov, so se z znano rusko

zgovornostjo pretresavala vsa aktualna duhovna in slovstvena vprašanja. Prirejali so se večeri, na katerih so mladi poetje prebirali svoje pesmi. Tu so se premostrivale v neskončnih diskusijah nove možnosti umetniškega in miselnega izraza.

Kasneje — po oktobrski revoluciji — se je to življenje preneslo v Moskvo. Nadaljevalo se je vzlic strahovitim izbruhom lakote in drugih pojavov, ki spremljajo socialne kataklizme. Komunistična revolucija je zatekla Jesenjina sredi dozorevanja. Bil je že avtor pesniške zbirke «Radunica», ki ga je postavila v vrsto kmečkih poetov kot so Koljcov, Nekrasov, Nikitin in drugi. Metež ga ni vrgel ob tla. Čutil je lepoto elementarnega sproščenja sil. Sam človek z močno elementarnostjo se je nagonsko vnel za najčudovitejše možnosti, ki so vznikale v kaosu. Obzorja so se razmaknila in kljub metežu državljanske vojne, blokadi, lakoti in pomanjkanju vseh potrebščin, je svitalo novo življenje, vredno sanj in vere. Vendar pa Jesenjin ni bil od tega sveta. Bil je puškinovski človek, podzavestno zakovan v tradicijo, obremenjen kot muzik s težnostjo k zemlji, k njenemu tisočletnemu življenju, k ljudskim izročilom. Revolucionar se mora iztrgati objemu zemlje in se razmahniti v vesoljstvu, zakaj revolucija je dinamično gibanje bodočnosti. Jesenjin tega ni ne umel niti mogel. Njegovo umevanje revolucije ni bilo logično in materijalistično, marveč romantično. Sanjaril je o novi Rusiji, o «mestu Inoniji», o obljubljeni deželi. Ko se je odtujil svetu, ki se je tesno ujema z njegovo elementarno naturo, je spoznal, da je revolucijska Inonija le privid. Javno se je rogal staremu svetu, a v samoti in tišini se mu molil, kakor igralka v povesti Pantelejmona Romanova. To ga je zlomilo in je moral umreti od obupa, zla in bridkosti.

Jesenjinovo moskovsko življenje je bilo raztrgano in epizodično. Usoden intermezzo je bil zakon s plesalko Izidoro Duncanovo, ostarelo rafinirano damo. Zamikal jo je ta kmet-poet z instinkti Sibirca, z lepim, jakim obrazom in zajetnim telesom. Poletela sta z letalom iz Moskve v Berlin. To je bila prva Jesenjinova pot na zapad. A zakon je držal le kratko časa. Jesenjin je občutil ločitev kot poraz. V njem se je prav takrat razpletala drama razkrajajoče se osebnosti. Bil je že onkraj revolucije, a ni se več mogel vrniti v prejšnji svet. Udal se je pijančevanju in razvratu. To je doba, ki jo označuje zbirka «Moskva kabackaja», — doba moralnega defetizma revolucije in sovjetskega reda.

Trockij je pravilno umel ta proces in ga je tudi pravično ocenil. V svoji knjigi «Literatura i revolucija» pravi: «Pesnik (Jesenjin) ni bil tuj revoluciji, vendar ji je bil nesoroden. Ves je intimen, nežen in liričen, medtem ko je revolucija javna, epična, katastro-

falna. Zaradi tega se je pesnikovo kratko življenje končalo s katastrofo... Jesenjin ni bil od tega sveta, ni bil pesnik revolucije.» Trockij kot zgodovinski materijalist nima čuta za samo bistvo Jesenjinove življenske drame: za razkroj osebnosti. Jesenjinovo «huliganstvo», ki ga je slavil tudi v poeziji, je ressentiment, izraz ponižane in ponasiljene osebnosti. Kritik Kručenih pravi: «Odkar ni imel možnosti, da bi se bil vrnil na vas, odkar ga je obdajalo zasovraženo mestno ozračje, se je pesnik vdal pijančevanju in razvratu.» Toda ta mržnja do mesta je bila hkrati mržnja kmeta napram revolucijskim dogodkom, izraz starega nasprotja med kmetom-konservativcem, ki si gradi veseljstvo na trdnih tleh lastnega zemljišča in med proletarcem-prekucuhom, ki ne more ničesar izgubiti. Kmet Jesenjin se je razočaral nad revolucijo, nad «novim življenjem», a ni imel ne možnosti in ne moči, da bi se bil vrnil k «staremu življenju». Stari svet je bil tisti Blokov garjevi pes, ki je stal v metežu na razpotju. Ta pes je poginil...

V tem nastrojenju se polašča Jesenjina čedalje bolj občutek minljivosti vsega stvarstva. V pesmih se še opaja z vaškim življenjem in išče v njem elementarnih niti svoje osebnosti. Slavi zvonike v mestu, ki ga spominjajo domače vasi, kmečkega sveta, maš in pogrebov. V dveh pesmih sestri Šuri poje o nemožnosti vrnitve na vas. Vprašuje, kako «živi zdaj naša krava» in vidi zapuščenega psa, ki tuli pred vrati rodne hiše. «Vse mine kakor dim z belih jablan.» Silno ga zanima življenje domače živine: konjev, krav, dragih tovarišev vsakega kmeta. Preveva ga sočutje z njimi in otožno se spominja mačke, ki se je ž njo igral kot otrok. Vse je minilo; očeta ni več, iz mačke si je ded skrojil čepico... Kručenih piše na nekem mestu: «Jesenjin je skoraj ravnodušen napram človeškemu trpljenju. V tem se kaže njegov bolezenski beg od realnosti. Njemu ni do življenja, zato mu tudi ne more biti do ljudi.» V Moskvi ga poslednje leto zanimajo le še propadli ljudje:

Prebiram prostitutkam verze
in pijem špirit z banditi...

Brez dvoma je vplivala na pesnika tudi verska razdvojenost. V prvi pesniški zbirki «Radunica» je priobčil več lepih religioznih motivov; med drugim opeva Kristusa na cesti kot sestradanega berača. Kakor vsak ruski mužik je bil tudi Jesenjin prvotno pozitivno veren. Pozneje je prelomil z vero svojih očetov in pravi na nekem mestu o svoji religiozni dobi to-le: «Najbolj kočljiva etapa je moja religioznost, ki se je zelo vidno odražala v mojih prvih pesnitvah. Ne smatram, da je treba to stopnjo šteti k mojim tvornim stopnjam, ker je plod moje vzgoje in tiste sredine, v

kateri sem se gibal v prvi dobi svojega literarnega delovanja. Prvim pesmim se je poznal izredno močan vpliv mojega deda, ki mi je vbijal v glavo staro patrijarhalno cerkveno kulturo. Ko sem bil otrok, me je vodila babica po vseh ruskih manastirih. Literatura je bila v letih 1913. do 1915. nastrojena približno tako kot moj dedek in babica... Jaz nikakor nisem religiozen človek in mistik. Realist sem. Če pa je v meni karkoli, kar se vidi realistu megleno, tedaj je to romantika, toda ne tista stara, domoljubna, temveč prava, zemeljska romantika, ki je bližja težnji po pustolovskih doživetjih nego kakšnemu skrivnostnemu nastrojenju. Mistiki me spominjajo jezuitov. Zato naj čitatelj vse moje Kristuse, božje matere in Nikolaje smatra za pravljicne like v poeziji.» Tako je izjavil Jesenjin na očitke boljševiskih kritikov in svojih nasprotnikov futuristov, ki so videli v njem prikritega pobožnjaka. Toda njegove pesmi poslednjih mesecev pred smrtjo so po svojem pesimizmu religiozen krik v večnost, v molk Pascalovih «praznih prostorov». Prebujenje kmečkega duha v njem je moralo nujno izzvati v duši simboliko otroške religije, kakor so ga mestni zvoniki spominjali prazničnega zvonjenja v kmečkih cerkvah. Preden je mogel po težki krizi svoje notranjosti odkriti bistveno potezo religije: nje stremljenje po absolutni sreči, je obupal nad seboj in si z vrvjo skrajšal življenje. Kručenih je dobro označil Jesenjinovo pot: «Od angela do razvratnika». Ta razvoj je globoko človeški in se ne bi bil nemara končal s popolnim razkrojem osebnosti in s samomorom, če ne bi posegel vmes revolucijski metež, ki je kmeta-pesnika ruske zemlje zaslepil s svojo elementarno silo in ga v notranjosti zlomil.

Še leta 1921. je Gruzinov zapisal o Jesenjinu to-le značilno anekdoto: Prišedši na Jesenjinovo stanovanje, je čul že izdaleč čudno petje. Vstopil je v sobo in je opazil Jesenjina in Orešina, ki sta pela neko starinsko pesem. «Bila sta nepremična. Obrazi so jima posineli od napora. Tako pojejo stepni mužiki in kozaki.»

*

Že v knjigi «Radunica» (leta 1916.) se je razodel Jesenjin kot najsubtilnejši ruski pejsažist in kmečki bard. Izpregovoril je o starem svetu Koljцова, Nekrasova z izbrušenim jezikom Blokovega časa, s slikami, ki odsevajo blesk kultivirane, vznemirjene, venomer iščoče moderne ruske duše. Tu vidiš ravnino, ki se po nji razliva «brezovo mleko» (množina belih brez), kmetje pripravljajo seno in pesnik čuti srečo človeka, ki s svojim delom «moli kope sena». Jesen mu je rdečkasta kobila, ki si češe grivo. Pesnik se čuti pastirja svoje zemlje, pogovarja se s kravami, moli se

pred zarjami in sprejema v potokih obhajilo. Sila njegovega izraza postaja čedalje večja in hkrati enostavnejša. Tiho sanjarstvo preveva vso liriko tega pesnika, ki je zapisal, da je «poslednji poet ruske vasi». S panteistično ljubeznijo objema prirodo in spaja njene raznorodne sile v ubrano enoto — v naivno, vendar pa gorko in nežno podobo mužiškega sveta. Razori na poljih, ki se v njih bliščiijo pomladne vode, njive z zlato ržjo, gozdovi, potoki, manastiri med drevjem, revne kolibe, mršavi konji na cesti, zarje, ki ugašajo nad stepami, žalostne vasi, veter, ki brska po slamnatih strehah in žvižga okoli vogalov, vsa ta bedna, razcapana, močvirna in hladna Rusija — to je Jesenjinov svet, ki ga osvetljuje z ognjenimi žarki pesniškega genija.

O Rusija, malinovo polje
in sinjina, ki pada na vódo!
Ljubim do veselja in boli
tvojo tožno, globoko usodo.

Zmrači se mu pogled in v žalosti vidi samo rusko jesen in zimo:

Dežela, ti moja dežela,
deževno jesensko nebo svinčeno...

In v pesmih preroma vso to neskončno deželo — deželo črne prsti z žitnimi polji. Obišče njene vasi, njih mužike, krave in konje — in «hrani svoje živalske verze z rezedo in meto»:

Rusija moja, ti kmečka Rusija,
jaz sem edini tvoj pevec-glasnik.

V mnogih inačicah se ponavlja njegovo priznanje h kmetu, k zemlji in ritmu prirodnega življenja od zime do pomladi, od poletja do jeseni. Še kot «huligan», ko opeva pijansko Moskvo in čuti smrtne sence, plazeče se potuhnjeno okoli njega, vidi v značilnih podobah kmečko delo:

Režejo srpi obilno klasje
ko da bi rezali labudom vrat...

Ali:

Prevezana slama je v snopje,
vsak snop je ko žolti mrlič.

Jesenjinova moč je v slikah. Že v prvih zbirkah njegovih pesmi prevladuje nad vsem slikovitost. Ni bil človek globoke invencije, imel pa je močno razvito vizuelno čuvstvenost. V stopnjevanju pesniške slikovitosti je odkril neko notranje sproščanje. Ljubil je pesem kot snopje slik. To svoje stališče je tudi javno zagovarjal na nešteti literarnih večerih v moskovskih kavarnah, pred znanim in anonimnim občinstvom. Tako je postal voditelj imaginistov, pesniške struje, ki je imela nasprotnike v raznih futurističnih ločinah. Imaginisti so hoteli prekositi Puškina po številu

slik v pesmih in so naposled prehajali v utrudljivo iskanje, kakor deca pri sestavljanju ugank. Jesenjin je s svojim izrednim pesniškim darom in z intenzivnostjo notranjega doživljanja, naposled pa z razpletom svoje osebne življenske drame prebil vse bolezni revolucijske poezije od tendenčnega «proletarskega pesništva» z vrednostjo političnih lepakov do artističnega formalizma; ostal je do zadnjega diha poet.

Višek enostavnosti, čiste, kmečko jasne lepote in čuvstvene ubranosti je dosegel v letu 1924. s svojimi pesniškimi pismi sorodnikom. To je predvsem dvoje pisem materi z materinim pismom, potem pismo dedu in sestri. Zatrdno upam, da bo spretna roka čim prej ponašila te pesmi, kakor nam bo sploh pripravila cvetober Jesenjinove poezije. V preprostem pripovednem tonu, ki je ubran tanko na melodiko ljudske govornice, vprašuje v pesmi Jesenjinova mati po sinku. Če moreš, golobček, pridi k nam za praznike — ga vabi mati. Boji se, da se ni spečal z ničemurno slavo. Boljše bi bilo, če bi že izza mladih let hodil z lesenim plugom po polju; zdaj bi imela sinaho in bi pestovala vnuka. Očitajoče mu pravi, da je spodil otroke po svetu in izročil ženo drugemu; brez rodbine, brez svojih se je vrgel v prepad krčem... Niso se izpolnile nadeje; oče je mislil, da bo kot poet služil denar, ali če bi ga tudi bil zaslužil, ga ne bi bil poslal domov. Tu žive kakor v temi; nimajo niti konjev več. Ako bi bil on doma, bi bil lahko predsednik krajevnega sovjeta in bi se lažje živelo, nihče jih ne bi zatiral «in ti ne bi poznal utrujenosti in tvoja žena bi predla».

V istem naivnem, a nežnem tonu ji poet odgovarja. — Zdaj je pri vas zima. Kako bi ti zaspala v metežu, ko v dimniku tako žalostno in zategnjeno stoka. Hočeš se vleči, a ne vidiš postelje, marveč ozek grob, ki te vanj polagajo... Nato govori o pomladi, ki jo ljubi zaradi njenih vod, ki prestopajo bregove. Te vode so revolucija. In zbog revolucije trpi, samo njo si želi, da pod solncem — Ljeninom skopne vse tegobe. In pesem se razvije v simbolično podobo revolucije.

Še lepše je drugo pismo materi, ki zavrača slabe glasove o pesniku in obeta, da se bo vrnil domov, «ko bo naš beli vrt spomladi odprl svoje veje», ali naj ga nikar ne hodi čakati na cesti v svoji starinski, stari obleki. Takisto nežno se pomenkuje pesnik z dedom o konjih, o slabih časih, o tem, kako je moral on, Sergej, ostaviti domovino. Zdaj je na domačih poljanah metež in ni sani, ki bi mogle spraviti deda k njemu, tja, kjer je zdaj pomlad, kjer je gorko in koder cveto rože. Vprašuje ga, ali bi bil prišel k njemu, če bi ga pobrala smrt, da bi bil izmolil nad njim zadnjo alelujo.

In privid mu pokaže dedovo smrt. V pesmi sestri vprašuje o višnjah na vrtu, o domači živini, o devojkah brezah. V neki pesmi opisuje svoj povratek domov, v novo, sovjetsko vas, ki jo opeva tudi v pesmi «Sovjetska Rusija», medtem ko v pesmi o minevajoči Rusiji dolži sovjetsko oblast

da svoje svetle mladosti
nisem videl iz dima bojev.

Jesenjinova poezija, ki je nastala v viharju vojne in revolucije, v letih tragičnih preizkušenj ruskega naroda in z njegovo usodo zvezanih plemen, je eden najlepših sadov, ki jih je mogla obroditi prst, «kjer so imele jablane krvav cvet». V nji je prišla do izraza primitivna, a zdrava kmečka Rusija, dežela spočitih sil in nedoglednih kulturnih možnosti. Jesenjin je v dneh, ko sta se v metežu revolucije merila proletarski in kmečki socialni princip, govoril s pesniškim jezikom novo prebujene, kmečko zavedne in nacionalno ruske vasi. Njegova osebna tragika je bila, da ni umel pomiriti v sebi nasprotujočih si revolucijskih elementov; bil je preveč pesnik in premalo intelektualec in socialistični dialektik. V Jesenjinu je zmagala tradicionalna smer ruske poezije, ki se uveljavlja že od romantizma dalje. Zaradi nje se noben resnično velik poet ni preveč oddaljil Puškinovemu verzu. Če pravim, da je Jesenjinova poezija v svojem jedru puškinovska, tedaj imam pred očmi predvsem Jesenjinovo vzorno verzifikacijo, znak ubranega, mirno snujočega pesniškega duha (ne glede na to, da ni bil vedno zvest samemu sebi), njegov vizuelni pogled na življenje, ki se očituje v obilju slik in v lepih, slikovitih metaforah, njegovo jezikovno kulturo, ki se prenavlja z ljudsko govornico in z narodnim pesništvo. Po Turgenjevu poveljevana sila in mogočnost ruskega jezika je zmagala tudi tu.

Jesenjin je imel v vrstah ruskih proletarskih pesnikov že iz početka mnogo nasprotnikov. Skrajneži so celo zahtevali, da naj se njegove pesmi zabranijo; videli so v njih duha, ki je bil nasproten revoluciji. Ali Jesenjinov pesniški duh ni bil ne revolucionaren in ne reakcionaren; revolucionaren je bil Jesenjin osebno pod vplivom okolja in iz nekega romantičnega zanosa, toda njegov polom jasno pričuje, da je bilo to revolucionarstvo daleč od realnosti, od novega reda, ki je nastajal v metežu in kaosu. Jesenjinove zbrane spise je izdala v kritični redakciji I. V. Evdokimova državna založba v Moskvi (leta 1927.). Literatura o njem je naravnost ogromna, umevanje zanj pa postaja čedalje večje in iskrenejše.